

Nyhedsbrev

Retspolitisk Forening – januar 2023

Hvordan skal vi vurdere de **retspolitiske tiltag** i regeringsgrundlaget for den nye **SVM-regering**? Det ser **Bjørn Elmquist** nærmere på.

Hvorfor halter det med **velfærden for socialt udsatte**? Det kan du læse om i **Søren Verdoners** artikel.

Hvorfor er der stadig **danske børn i de syriske fangelejre**? Det undrer **Marianne Olsen** sig over.

Nanna Knudsen fik KAFKAT 2022. Du kan få lidt bonusinfo blandt andet om, hvorfor **grønlænderne brød ud i sang** ved afslutningen af debatmødet

Til sidst: sæt kryds i kalenderen **lørdag, den 22. april 2023**, hvor RPF afholder **generalforsamling** og uddeler vores hæderspris **KAFKAT**.

REGERINGENS UDFORDRINGER – flertalspositionen forpligter

af Bjørn Elmquist, formand for RPF

SVM-regeringens regeringsgrundlag på 63 sider med adskillige bilag er gennemgået og kommenteret mange forskellige steder. For det gode og for det dårlige.

I det følgende vil jeg tage fat i et par overordnede punkter af generel retspolitisk karakter, som vi i Retspolitisk Forening gennem årene har haft helt særlig fokus på. Udviklingen dér vil have stor betydning for kvaliteten af den danske retsstat. Og formentlig også mere konkret for regeringens skæbne og eftermæle.

Det ene punkt vedrører borgernes og pressens reelle adgang til at følge med i regeringsarbejdet og det politiske arbejde. Det andet er legalitetskontrollen, dvs. sikringen af, at nye lovbestemmelser respekterer grundloven og Danmarks internationale forpligtelser.

Revision af lov om offentlighed i forvaltningen har i årtier været påkrævet og lovet, men er igen og igen blevet udskudt. Så det er værd at fremdrage, at der på side 49 i regeringsgrundlaget står, at "*der nedsættes et sagkyndigt udvalg, der skal skabe grundlag for, at der kan fremsættes forslag til en ny offentlighedslov, der giver offentligheden bedre mulighed for at få indsigt i de politiske beslutningsprocesser.*"

fortsættes s. 2

Måtte det udvalg arbejde hurtigt og effektivt og ikke blive en syltekrukke!!

Man vil også "tilse, at lovudkast sendes i høring med svarfrist på 4 uger" – en frist, der ellers alt for ofte ignoreres til skade for befolkningens tillid til lovarbejdet og dets kvalitet samt det politiske liv i det hele taget.

Åbenhed og lydhørhed for *input* hos de ansvarlige fremdrages flere steder i regeringsgrundlaget som helt afgørende tillidsskabende tiltag. Og betydningen heraf er efter min mening ekstra vigtig, når der som her er tale om en flertalsregering, der kun alt for hurtigt kan degenerere til lukkethed, selvgodhed og magtmisbrug.

Styrkelse af legalitetskontrollen til fremme af retsstaten og dens principper.

I de senere år har vi i Retspolitisk Forenings høringssvar og andre offentlige tilkendegivelser igen og igen påtalt skiftende regerings udtrykte villighed til at acceptere en risiko for, at nye lovbestemmelser kunne stride mod Danmarks internationale forpligtelser, altså en parathed til at løbe en såkaldt procesrisiko. Men uagtet klare advarsler også fra uafhængige instanser om, at givne forslag åbnede mulighed for krænkelse af grundloven og/eller internationale forpligtelser, er de blevet fremsat og sågar vedtaget af et lige så indifferent, ja uansvarligt flertal i Folketinget.

Foto Jens Dresling

Man har således gang på gang besluttet så at sige "at køre over for gult", og en ændring i den helt grundliggende *moral* er derfor på sin plads.

Hidtil har regeringer støttet sig på vurderingen i Justitsministeriets lovkontor, der jo i justitsministeren har en politisk chef. Det kan imidlertid angribe selve sagligheden i legalitetsvurderingen, som ellers nærmest pr. definition bør tilstræbe at være så uvildig som mulig.

I regeringsgrundlaget står der herom bl.a.:

"Regeringen vil nedsætte en ekspertgruppe, der skal gennemføre en analyse af Justitsministeriets ressort. Ekspertgruppen skal belyse, hvordan Justitsministeriets arbejde kan fokuseres på at stå vagt om de regler og opgaver, som har grundlæggende betydning for retsstaten og demokratiets stabilitet, for understøttelsen af de centrale demokratiske organer i samfundet, for borgernes retssikkerhed og individets frihed samt for ordentlig forvaltning, rammerne omkring god regeringsførelse og kommunernes grundlæggende rammer. "

Dette kan, står der videre i dokumentet, føre til en opdeling af Justitsministeriet, så politi og anklagemyndighed lægges i et Ministerium for National Sikkerhed, mens et andet ministerium under videreførelse af navnet Justitsministeriet, formodes det, skal stå for legaliseringskontrollen mv.

Men hvis dét er hensigten, skal man gøre sig klart, at "nissen flytter med". Et sådant ministerium vil stadig ledes af en minister, der jo i sagens natur er politisk ansvarlig over for Folketinget, og så vil legalitetsvurderingen fortsat risikere utilbørlig påvirkning af politisk motiverede og dermed usaglige hensyn, hvis medarbejdere i ministeriet af hensyn til f.eks. deres egen karriere angler efter at *please* deres chef.

Denne opgave med legalitetskontrol skal simpelthen fjernes fra regeringen og lægges over i en statsforfatningsdomstol eller – hvis det bliver for besværligt, da dét forudsætter en grundlovsændring - et statsforfatningsråd bestående af sagligt velfunderede, uafhængige jurister udnævnt for et vist længere åremål af et kvalificeret flertal af Folketinget, som tilfældet er det med Ombudsmanden.

Hvorom alting er, så er regeringssamarbejdet endnu ganske ungt, så meget kan ske.

Starten var imidlertid ret beset totalt kikset. Regeringen snublede i sit håbløse og spinfordrejede taskenspil om at ofre Store Bededag til finansiering af øget militær milliardoprustning af Danmark – og flere dødbringende og CO²-udledende våben til Ukraine.

Hvis dette sætter norm for det videre forløb, varsler det ilde.

Socialt udsatte er ikke lige for loven

af Søren Verdoner, bestyrelsesmedlem i RPF

I Danmark bryster vi os af at være et velfærdssamfund og en retsstat. Vi har på overfladen statslige og kommunale tilbud, der sikrer hjælp og behandling til alle borgere med lighed for loven. Så pænt tegner billedet sig imidlertid sjældent i den praktiske virkelighed.

I den udsatte velfærd er der sjældent de samme rettigheder i praksis som i de velfærdstilbud, der også benyttes af middelklassen. Det så vi tydeligt under Corona-nedlukningerne, hvor lukningen af skoler og studenterkørsel fik megen opmærksomhed, mens lukning af fixerum (til skade for fixerummenes brugere), lukning af vandposter (til skade ikke kun for løbere, men også for mange hjemløse) og voldsudsatte kvinders isolation i hjemmet med mand og børn tiltrak langt mindre fokus.

Sådan er det desværre ofte i den udsatte velfærd. Det har jeg skrevet om i to kronikker sammen med lektor ph.d. Nicolaj Sivan Holst og lektor ph.d. Caroline Adolphsen, der kan findes i december-nummeret af gademagasinet *Strada*.

I den ene fokuserer vi på den udsatte velfærd. Her peger vi på seks områder, hvor velfærden for udsatte halter, og hvor tiltag i det offentlige rammer skævt:

- Lukning af vandposter i det offentlige rum (der rammer hjemløse hårdere end borgere, der bare kan gå hjem og slukke tørsten).
- Midlertidig lukning af fixerum (fx som følge af renovering) – der rammer brugerne hårdt, fordi de modsat fx almindelige borgere ved ferielukning af egen læge, sjældent får anvist et gangbart alternativ.
- Tilgængelighed af kommunerne (begrænsede åbningstider af kommunale tilbud, der ofte ikke er tilpasset socialt udsattes livs- og døgnrytmer).
- Kastebold i systemet (det kan ikke være borgerens ansvar, hvordan kommunen administrativt har indrettet sig, alligevel kan mange borgere ende med at få deres sag behandlet ved mange forskellige skranker, det er særligt uoverskueligt for socialt udsatte).
- Dobbelt udsatte (der mangler viden om borgere udsat på flere forskellige måder. Mennesker med fysiske og psykiske handicaps, queer-personer og mennesker med anden kulturel eller etnisk baggrund kan have særlige behov, når de ender uden for systemet).

Derfor anbefaler vi:

- At indsatsen for de mest udsatte skal indrettes efter deres livsomstændigheder.
- Vejledningspligten i det offentlige skal styrkes.
- Kommunikation fra det offentlige skal være individuelt skræddersyet den borger, der tales med.
- Socialt udsattes liv og vilkår skal tænkes ind i byplanlægningen.

Hvor bliver de danske børn og deres mødre af? Hvad bliver der af magtens tredeling?

af Marianne Olsen, bestyrelsesmedlem i RPF

Det er med større og større undren denne signatur betragter det danske folkestyre og derfor spørger, om vi virkelig har et demokrati med magtens tredeling her i landet. De spørgsmål, der burde være klare svar på, hober sig op.

Her er seks af dem:

1. Kan det være rigtigt at en regering suverænt ved en administrativ beslutning kan fratage en borger statsborgerskab? Skal en beslutning, der er så livsomvæltende i en dansk statsborgers liv være henvist til en regerings vilkårlighed?
2. Kan en minister med brug af et religiøst udtryk som "Der findes ingen tilgivelse for de forældre, som tog børn med til islamisk stats dødsrige eller som har fået børn dernede" bestemme over danske menneskeliv? Citatet stammer fra p1-udsendelsen Slotsholmen i februar 2020.
3. Hvorfor har regeringen så lidt tillid til det danske retssystem, der vel (?) burde være en del af statsmagten, at den frygter at de danske børns mødre bliver retssubjekter og stillet for en dommer?
4. Hvor bliver de danske børn og deres mødre af i den nye regerings grundlag?
5. Er regeringen uvidende om sit etiske ansvar for børnene og deres mødre? Det kan godt være at regeringen ignorerer et politisk ansvar. Det etiske ansvar vil altid være en trussel.
6. Hvorfor ser regeringen bort fra at vælgerne føler ansvar for børnene og deres mødre: Skal befolkningen se i øjnene, at vi risikerer at blive mordere, og at en regeringsleder om mange år vil give en undskyldning for dårlig regeringsførelse i det 21. århundrede?

Så mange spørgsmål. Hvornår kommer svarene?

Foto: © Delil Souleiman, Scanpix

KAFKAT 2022 til Nanna Knudsen: Lidt bonusinfo

af Merete Kampmann, bestyrelsesmedlem i RPF

Nanna Knudsen fik 7. maj 2022 Retspolitisk Forenings hæderspris KAFKAT for sin utrættelige indsats for at skabe forståelse mellem befolkningerne i Grønland og Danmark. Ved prisoverrækkelse var en del af Nanna Knudsens grønlandske venner mødt op. De afsluttede endda debatmødet med at bryde ud i sang.

Foto Marianne Olsen

Nanna Knudsen skriver:

"Personerne på billedet: Bitha Methelmann, Bolethe Sandgreen, Martha Labansen og Samuel Aqqalulii Lennert.

Bitha, Martha og jeg blev som 13-årige sendt på et års skoleophold i Danmark i 1963/64. Da vi kom tilbage til hjemlandet, blev vi sendt på kostskole i Nuuk (Godthåb, som det blev kaldt), og her kom Bolethe i vores klasse i 1. real. Samuel gik et par klasser over os. Så vi har kendt hinanden siden de tidligste ungdomsår, og det var dejligt, at de kom til prisoverrækkelsen!

De fleste grønlandere i min alder er vokset op med masser af sang. Vi kan sange til alle slags lejligheder udenad, og kan ofte, når lejligheden byder sig, bryde ud i spontan sang, således som det også skete den dag!

KAFKAT-statuetten befinder sig fint hos mig og er til daglig glæde, når jeg er hjemme, og er det første, som man får øje på i min stue."

Onlinemediet *Sameksistens* har en artikel i deres blad fra juni 2022, som beretter fra debatten efter prisoverrækkelsen. Artiklen er skrevet af Marianne Olsen, som også er medlem af Retspolitisk Forenings bestyrelse. Læs her: [Stadig mangel på ligeværd mellem danskere og grønlandere](#)

Retspolitisk Forenings historie

Retspolitisk Forening blev stiftet i 1978 (som Dansk Retspolitisk Forening) af jurister, jurastuderende og andre med interesse i den retspolitiske debat. Foreningens formål er at sikre og udbygge borgernes retssikkerhed, demokratiske friheder og sociale rettigheder med særlig vægt på at bedre svagere stilledes retlige situation.

Retspolitisk Forening forholder sig aktivt, kritisk og konstruktivt til den retspolitiske udvikling. Foreningen er politisk uafhængig. Det er svært at få folk til at bekymre sig om retssikkerhed, demokratiske og sociale rettigheder, som Retspolitisk Forening arbejder for. Det minder om følgende paradoks: Når vi ser et barn løbe med en saks, bliver vi bange, råber stop og forsøger at forhindre en ulykke. Men når vi læser om atombomber, der kan dræbe millioner af børn, får det os – i bedste fald – til at ryste på hovedet et kort sekund. Sådant er det også med retssikkerhed og rettigheder. Det er først, når vi står over for en virkelig og konkret situation, at det går op for os, hvad retssikkerhed egentlig betyder - og hvorfor retssikkerhed er så vigtigt for et velfungerende samfund. Det er her vi må huske på, at det aldrig er for sent at gøre en forskel.

Retspolitisk Forening afgiver mange høringsvar

Et af RPF's fokusområder er høringsvar. Man kan løbende følge med i høringsvarene på vores hjemmeside www.retspolitik.dk. Her lægger vi en lille omtale på forsiden og lægger selve høringsvaret ind under "Høringsvar 2023" (der har ikke været nogen høringer i 2023 – endnu). Ældre høringsvar kan findes under "Arkiv".

Vi vil rigtig gerne være flere til at besvare høringerne. Er du interesseret i at deltage – inden for det område, der har din interesse – kan du skrive til sekretær@retspolitik.dk.

Vil du vide mere – besøg vores hjemmeside
www.retspolitik.dk
eller følg os på Facebook